

Bölüm 7

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUMA ALIŞKANLIĞINA İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Mehmet ALVER¹

GİRİŞ

21. Yüzyıl'da eğitimin temel amacı; düşünen, kendini ifade etme becerisine sahip, eleştiren, araştıran, okuyan, yorumlayan, teorik bilgilerini uygulamalı olarak kullanabilen ve bunu başkalarına da aktarabilen bireyler yetiştirmektir. Günümüzde ihtiyaç duyulan donanıma sahip bireyleri yetiştirmek ise ancak nitelikli öğretmenlerle gerçekleşir. İstenilen nitelikte birey ve öğretmenler yetiştirmenin yolu da iyi birer okuyucu olmaktan geçmektedir (Bozpolat, 2010). Kişinin yaşantısında oldukça önemli bir yere sahip olan okumanın, birçok tanımına rastlamak mümkündür. Okumanın tanımı, çoğu kaynakta, “*yazılı sembollerin seslendirilmesi*” olarak yapılmaktadır. Günümüzde ise okuma, “ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen *anlam kurma süreci*” olarak tanımlanmaktadır (Akyol, 2005).

Bireyin, öğrenmesinin etkililiğinin artması; öğretmen, okul, derslere karşı eğitim gibi eğitim-öğretimin unsurlarına karşı sahip olduğu tutumlara bağlıdır. Benzer şekilde okumaya karşı olumlu bir tutum geliştirmesi de eğitim-öğretim süreci içinde kazanması gereken önemli bir özelliktir. Bireyin okuma alışkanlığı edinmesinde ebeveynlerin rolünün önemli olduğu bilinmekte ve çocuğun, anne ve babasını “*modelden öğrenme*” ilkesi çerçevesinde değerlendirdiği belirtilmektedir. Çocukların okuma alışkanlığı düzeyinin artırılması için çocuklara modelden öğrenmelerini sağlayacak ortamlar sağlanmalıdır. Özellikle, çocukların modelden öğrenmesi için en önemli ortam, aile ortamıdır (Dökmen, 1994). Çocuğun okuma alışkanlığı ve okumaya karşı olumlu tutum kazanmasında ailesi ve öğretmenleri çok büyük öneme sahiptir. Çünkü aile ve öğretmenler çocuğun birinci dereceden gözlemlediği ve model aldığı kişilerdir. Bu nedenle tıpkı diğer davranışları gibi yetişkinlerin okumaya ilişkin sergiledikleri tutumu da gözlemleyen çocuklarda benzer tutumların oluşması kaçınılmazdır (Çakıcı, 2005; Black & Young 2005;

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, e-mail: mehmetalver2806@gmail.com

araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak bilgisayar kullanımının okuma tutumu üzerinde olumsuz etkileri olduğu çeşitli araştırmalar görülmektedir (Black & Young 2005; McCarty & ark., 2001; Healy, 1999).

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç ise okul öncesi öğretmen adaylarının kitap okuma sayısı değişkenine göre kitap okumaya ilişkin tutum ölçeğinin sevgi, alışkanlık, istek, etki, yarar ve toplam alt boyutlarına göre 0-2 arası kitap okuyan öğretmen adayları ile 3-4 kitap ve 5 ve üstü kitap okuyan öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark olduğudur. Başka bir ifadeyle 0-2 arası kitap okuyan öğretmen adaylarının okumaya karşı tutumları 3-4 arası ve 5 ve üstü kitap okuyanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Işık ve Demir (2017)'in yapmış oldukları çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının okudukları kitap sayısına bağlı olarak kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının anlamlı biçimde farklı olduğu belirlenmiştir. 3-5 kitap okuyan ile 6-8 kitap okuyan arasında ve 3-5 kitap okuyan ile 8'den fazla kitap okuyan öğretmen adayları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

1. Açıık, F. (2010). 15-18 yaş grubu çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak için öneriler. *Okuma Kültürü ve Söz Varlığının Geliştirilmesi Çalıştayı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
2. Aksaçlıoğlu, A.G. & Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
3. Akyol, H. (2005). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
4. Arslan, Y., Çelik, Z. & Çelik, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 113-124.
5. Aydın Yılmaz, Z. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığı. *İlköğretim Online*, 5(1), 1-6.
6. Baccus, A.A. (2004). *Urban fourth and fifth grade teachers' reading attitudes and efficacy beliefs: Relationships to reading instruction and to students' reading attitudes and efficacy beliefs*. United States: Degree of Doctor of Philosophy.
7. Batur, Z., Gülveren, H. & Bek, H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 32-49.
8. Black, A. & Young, J. (2005). *Attitudes to reading: An investigation across the primary years. Conference Proceedings, Pleasure, Passion Provocation AATE/ALEA National Conference*. Gold Coast, Young, J. (Ed.)
9. Bozpolat, E. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği). *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 2(1), 411-428.
10. Büyüköztürk, Ş. (2006). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (6. Basım). Ankara: PegemA Yayıncılık.

11. Çakıcı, D. (2005). Ön örgütleyicilerin okumaya yönelik tutum ve okuduğunu anlama üzerindeki etkileri. (Yayımlanmamış doktora tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
12. Dökmen, Ü. (1994). *Okuma becerisi, ilgisi ve alışkanlığı üzerine psiko-sosyal bir araştırma*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
13. Duros, I. & Papadopoulos, C. (2009). *Effects of a book club intervention on fifth graders' vocabulary, reading habit and attitude*. Boston: Boston University.
14. Esgin, A., & Karadağ, Ö. (2000). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı. *Popüler Bilim*, 7(82), 19-23.
15. Garrett, J. E. (2002). Enhancing the attitudes of children toward reading: Implications for teachers and principals. *Reading Improvement*, 39(1), 21-25.
16. Gömlüksiz, M. N. (2004a). Kitap okuma alışkanlığına ilişkin bir tutum ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 185-195.
17. Gömlüksiz, M. N. (2004b). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği). *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-21.
18. Healy, J. M. (1999). *Bağlantı doğru mu?* (A. Gürsel, Çev.). İstanbul: Boyner Holding Yayınları
19. Işık, A. D. & Demir, N. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi: Bartın Üniversitesi örnekleme. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2(2), 70-85.
20. Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
21. McCarty, S., Nicastro, J., Spiros, I. & Staley, K. (2001). Increasing recreational reading through the use of read-alouds. ERIC, ED NUMBER : 453541.
22. MEB (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: MEB Basımevi.
23. Mokhtari, K., Reichard, C.A. & Gardner, A. (2009). The Impact of Internet and Television Use on the Reading Habits and Practices of College Students. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 52(7), 609-619.
24. Özdemir, O., Özdemir, M. & Kaya, B. (2015). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 219-233.
25. Saracaloğlu, A. S., Bozkurt, N. & Serin, O. (2003). Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim Araştırmaları*, 4(12), 148-157.
26. Susar Kırmızı, F. (2012). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies*, 7(3), 2353-2366.
27. Tompkins, G. E. (2002). Struggling readers are struggling writers, too. *Reading&Writing Quarterly*, 18(2), 175-193.
28. Tosunoğlu, M. (2002). Türkçe öğretiminde okuma alışkanlığı ve çocukların okuma eğilimleri. *Türk Dili*, 609, 547-563.
29. Yavuzer, H. (2001). *Okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
30. Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
31. Yılmaz, M. & Benli, N. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 281-291.
32. Yılmaz, A. & Kurulgan, M. (2007). Çevrim-içi (online) veri tabanlarının kullanım analizi: Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi örneği. *Ayşe Üstün ve Ümit Konya (Yay. haz.). I. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu: İletişim*, 25-26.